

Täysistunto

Tiistai 22.1.2019 klo 14.00—16.29

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 287/2018 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 20/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 20/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Nyt yleiskeskustelua — edustaja Eestilä on tässä ensimmäisenä.

Keskustelu

16.00 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Itsekin painoin äsken nappia eli en tiedä, mikä häiriö täällä oli.

Tämä hallituksen esitys on erittäin hyvä. Se on siinä mielessä jopa historiallinen esitys, että hallituksen esitystä kannattavat kaikki valiokunnan jäsenet, sitä kannattavat kaikki paikalliset kalastajat, asukkaat Utsjoella. Yhteistyön saumaton edistyminen on kyllä historiallinen asia, sillä yleensä Tenojoen kalastukseen liittyy monenlaisia, perusteltuja intressejä eivätkä ajatukset aina mene yhteen. Mutta tämä on kansalaisten ja kalastajien kannalta sen takia tärkeä, että nytten kahdeksi vuodeksi tällä lailla pidetään luvanmyynti ely-keskuksilla, joissa siitä on kokemusta ja jotka ovat harjoitelleet käytännössä, koska ei ole niin yksinkertaista näitä järjestelmiä panna pystyyn niin, että ne toimivat. Siinä mielessä pidän hyvänä, että kun valiokunta kävi vierailulla viime kesänä Utsjoella ja otimme tämän siellä puheeksi, niin sitten ely-keskuksen ja lainsäädännön kautta ollaan päädytty tähän. Tämä on se tie, miten yhteisesti asioita pitää hoitaa.

16.01 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Kiitos, että sain tämän puheenvuoron nyt kuitenkin käyttäen, kun tekninen vika oli äsken, mikä hyppäsi tämän puheenvuoron ylitse.

Elikkä tässä Tenojoen sopimusasiassa kysymys onkin käytännössä kalastuslakiin liittyvistä asioista. Kalastuslain ongelma on se, että kalatalousalueet ovat nytten toiminnassa 1.1.2019 alkaen, mutta käytännössä kalatalousalueiden organisoinnit ovat vasta alkaneet ja kaikki organisointisysteemit ovat kentällä vielä aivan sekaisin. Siellä on todellakin todella paljon töitä vielä edessä, ja esimerkiksi Utsjoen alueella ei kalatalousalue olisi missään nimessä voinut alkaa tätä toimenpidettä vielä edes hoitamaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 145/2018 vp

Mennään vielä tähän kalastuslakiin. Kalatalousalueiden pitäisi alkaa nyt pyörimään, eivätkä organisaatiokysymykset ole ilmaisia. Kalastuspuolella rahatilanne on todella huono, ja ongelma on todellakin se, että näitä määrärahoja, kalastonhoitomaksuja, ei ole saatu kerättyä läheskään niin paljoa kuin mitä olisi ollut tarve. Nyt sitten mietitään, olisiko ministeriöllä, valtiolla, mahdollisuutta jotenkin tulla taloudellisesti auttamaan tätä tilannetta, niin että kalatalousalueet pääsevät oikeasti toiminnassa pyörimään siinä mittakaavassa kuin tässä kalastuslain valmisteluvaiheessa on ollut tarkoitus.

Sitten menemme vielä Utsjoelle ja tähän kalastuslakiin. On erittäin hyvä asia, että 10 § -asia on nyt kuitenkin tältä osin työn alla, tosin kalastuslaki laajemminkin olisi pitänyt ottaa vielä tällä vaalikaudella käsittelyyn muun muassa ihan näitten raha-asioitten takia, koska me olisimme todellakin tarvinneet rahoja kalatalousalueitten uudelleenorganisointiin.

Sitten vielä tähän Teno-sopimukseen. Ensimmäiset kaksi kamalaa kesää ovat ohitse, ja nyt näyttää, että pikkuisen on parannusta saatu aikaiseksi. Ensi kesälle on nyt jo toiveissa, että siellä saadaan muutamaa pientä asiaa vielä myöskin kehitettyä eteenpäin, mutta joka tapauksessa Tenon matkailu on todella pahassa tilanteessa, ja sen takia toivonkin, että nyt sitten valtion muilla toimenpiteillä, muun muassa Metsähallituksen toimenpiteillä, pystytäisiin auttamaan Utsjoen kuntaa ja voitaisiin jotenkin tätä lain epäonnistunutta järjestelyä kompensoida kunnalle, niin että kunnan matkailu ei tästä kärsisi niin paljoa kuin mitä se on nyt kahden viime kesän aikana joutunut kärsimään.

16.04 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Halusin puheenvuoron käyttää oikeastaan ikään kuin alleviivatakseni sitä parlamentaarista, yhteistä näkyä tämänkin asian käsittelyssä, ja on hyvä, että nämä Tenon asiat koetaan yhteisiksi — ne eivät ole pelkästään Lapin asioita tai pelkästään hallituksen asioita vaan eduskunnan asioita.

Viikonloppuna keskustelin kahden Tenon kalastajan kanssa, paikallisen ihmisen kanssa, täällä Etelä-Suomessa — oli sellainenkin mahdollisuus — ja jälleen kerran tuli hyvällä tavalla esiin se, että Suomella on mahdollisuus itse etsiä ratkaisuita meidän yhden keskeisen, hienon matkailukohteen, rajajoen ja alueen asukkaille myös elinkeinonlähteen osalta.

Toivon, että tässä aika ajoin matkailijalle ja varmaankin paikallisellekin Suomi—Norjamaaottelulta näyttävälle tilanteelle tulee tuloksia, joissa suomalainen, saamelainen, paikallinen ihminen, asukas ja matkailija ovat sitten voittajia.

Ja tällä osaltani voin itsekin olla tyytyväinen hallituksen esitykseen ja tässä tapauksessa vielä valiokunnan yhteiseen mietintöön.

16.05 Markku Eestilä kok: Arvoisa puheenjohtaja! Kuten edustaja Kari täällä totesi, tämä on se tie, miten Tenojoen sopimuksia yleensä ja kalastuslakia pitää käsitellä: yhdessä, parlamentaarisesti haetaan sitä pienintä yhteistä nimittäjää, mikä tyydyttää eri osapuolia.

Tässä Teon kalastusmatkailussa ja lupien myynnissä on se ongelma, kun nyt tämä uusi rajajokisopimus tuli, että meillä netistä pitää kaikkien varata nämä luvat ja tulee kova kilpailu ja välittömästi ne on yleensä myyty. Tämä on aiheuttanut sen — kun ne pitkäaikaiset Tenon kävijät, useasti vähän ikääntyneemmät miehet tai naiset, eivät sitten välttämättä hallitse näitä nettipelissäntöjä — että monet ovat ikään kuin lyöneet hanskat tiskiinkin, että he eivät enää Tenolle mene. Ja tämä surettaa matkailuyrittäjiä, se surettaa niitä kansanedustajia, jotka näkevät tämän Tenojoen suurena turistikohteenä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 145/2018 vp

Tämä on se ongelma, että mitenkä me pystyisimme järjestämään tämän lupien myynnin niin, että se olisi helpompaa, niin kuin ennen, että voi mennä, milloin haluaa, ja miten me saisimme kiintiöt, joiden kautta voidaan arvioida ja hallita sitä, kuinka paljon kalastetaan. Ja sitten aina, kun me Teno-sopimuksesta puhumme, pitäisi kiihkoilematta ymmärtää, että siellä on paikallinen väestö, siellä on kalastusoikeuden omistajat, siellä on erityisperusteisten kalastusoikeuksien omistajat, jotka ovat kiinteistörekisteriin merkittyjä. Näitä kiinteistöjä omistavat paikalliset ja sitten kuka tahansa Suomen kansalainen tai kuka tahansa, ja missä on semmoinen laki, että kiinteistörekisteriin merkityt oikeudet ovat alisteisia sille, missä ihminen asuu? Suomi on yhdenvertainen ja tasa-arvoinen maa.

Edustaja Kari, aivan oikein, teidän lähestymiskulmanne on hyvä. Te esitte, että nämä pitää yhdessä ratkaista. Tenon kalastukseen liittyy viisi perustuslaillista oikeutta, jotka pitäisi punnita vastakkain kiihkoilematta ja katsoa, mitenkä nämä kalastukseen liittyvät asiat Tenolla järjestetään. Minun mielestäni tähän pitäisi valita tai perustaa ehkä viisihenkinen työryhmä, jossa on juridista osaamista, valtiosääntöoikeudellista osaamista, paikallisten kalastajien edustus, saamelaisedustus ja sitten kiinteistönomistajien edustus. Näitä asioita ei voi ratkoa minun mielestäni eikä kokoomuksen mielestä sillä tavalla, että me annamme jotakin hyvää jollekin vain, koska on kiva antaa. Ei se ole juridinen peruste. Eli tässäkin asiassa pitää olla jalat maassa, katse kaukana ja pää viileänä, että pystyy juridisesti ja valtiosääntöoikeuden ja perustuslain näkökulmasta rakentamaan semmoista ratkaisua, että loppuu tämä loputon kina siitä, kenelle oikeudet kuuluvat ja pitääkö minun saada oikeuksia ottaa toisen kustannuksella. Eihän se ole terve tapa. Se vie juuri siihen suuntaan, mihin ei pitäisi viedä.

Tämä hallituksen esitys on esimerkki siitä, miten asioita pitää hoitaa: yhteistyöllä kansanedustajien kanssa, virkamiesten kanssa ja paikallisen väestön kanssa. Se tie vie perille.

16.08 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Tenojoki oli viime kesänä todella hiljainen. Siis sen veden päällä oli hyvin hiljaista, eliikkä siellä ei todellakaan ollut kalastajia. Siellä veden alla olisi ollut kyllä todella mahdollisuus kalastaa, siis vedessä oli paljon lohia nousemassa, eliikkä sinne olisi kalastajia sopinut kyllä todella paljon paljon enemmän, ja varmasti joen tuotto olisi pysynyt lähes siinä määrässä, mikä oli tavoitteenakin.

Eliikkä tilanne on nyt se, että Tenon matkailu on nyt sitten romahtanut todella alas. Se ei ole ollut kenenkään tavoite eikä toivomus, ja siitä asiasta on tässä eduskuntakeskustelussa tullut hyvä mieli, että kaikki ovat oikeasti toivoneet, että jotakin me siellä saisimme tehtyä, että Tenon matkailua ja Tenon kalastusta saataisiin Suomessa kehitettyä todella paljon eteenpäin.

Norjan puolellahan on lupia jäänyt jopa iso määrä myymättä, koska ei siellä ole Tenolle mitään isompaa painetta. Siellä on paljon muita lohijokia, joissa matkailua voi kehittää ja viedä eteenpäin ja on myöskin asiakkaita. Mutta meillä täällä Suomessa Teno on todella merkittävä ja tärkeä asia, ja totuus on se, että Suomen neuvottelijat epäonnistuivat täydellisesti Tenojoen neuvotteluissa sopimusta laadittaessa. Nyt meidän ei auta mikään muu kuin odottaa muutama vuosi, että meillä on edessä seuraavat sopimusneuvottelut, ja lähteä sen jälkeen hyvissä ajoin rakentamaan uutta sopimusta sille mallille, että muun muassa edustaja Eestilän mainitsemat asiat otettaisiin riittävästi huomioon ja me saisimme meille kaikille, jotka haluamme Tenolla kalastaa, mahdollisuuden päästä sinne kalastamaan ja sitten Utsjoelle myöskin matkailutuloja tästä asiasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 145/2018 vp

16.10 Markku Eestilä kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä rajajokisopimushan on tiukkuudessaan laadittu sen takia, että jokaisella on ympäristövastuu ja tämä ympäristövastuu koskee myös kalakantoja, ja sen takia tähän Tenon sopimukseen ja tiukkoihin lainsäädännön rajoituksiin mentiin, että kalakantaa saataisiin elvytettyä. Ongelma on juuri se, että kun siellä on 30 eri kalakantaa ja ne ylös menevät kalakannat tulevat alkukesästä, niin jos kalastuspaine silloin on kova, niin silloin tapahtuu juuri se, mitä me pyrimme korjaamaan, että se kutupotentiaali Iesjoessa ja Kaarasjoessa ja siellä pystytään täyttämään. Se oli koko tämän sopimuksen yksi tarkoitus. Sitten meillä on tiettyjä sivujokia, joissa se asia on kunnossa.

Nyt eduskunta antoi määrärahan, 400 000 euroa muistaakseni, että me panemme kontrollin siihen, kuinka paljon siihen nousee lohta, ja kun me tiedämme, kuinka paljon sitä nousee, niin silloin on paljon helpompi näitä sääntöjäkin lähteä rukkaamaan uusiksi ja kalastuspainetta uusiksi. Pitää tieteelliseen tutkimukseen perustua kaikkien näiden asioiden, että tiedetään, kuinka paljon kalastetaan.

Minun mielestäni nyt ollaan hyvällä tiellä, ja jos me jaksamme viisi—kymmenen vuotta noudattaa vähän pidättyväisempää linjaa — tietenkin matkailuyrittäjien asemaa pitää koko ajan pyrkiä parantamaan — silloin me tulemme näkemään, että lohikantojen taso nousee, ja se on se perimmäinen tarkoitus koko tällä sopimuksella.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 287/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.